

Politolog Oskar Krejčí: Zločiny WHO a Globalizované zdravotnictví

- CZ24 News | 22. dubna 2020

USA: Politolog Oskar Krejčí ve svém komentáři ukazuje cynický charakter skutečnosti, že se Spojené státy přestaly v době pandemie podílet na financování Světové zdravotnické organizace.

Mezi nejvýznamnější události minulého týdne se určitě zařadilo oznámení prezidenta Donalda Trumpa, že Spojené státy pozastavují své příspěvky na provoz Světové zdravotnické organizace (WHO). Podle Trumpa je WHO čínocentrická, a to přesto, že američtí daňoví poplatníci přispívají této organizaci ročně 400 až 500 milionů dolarů, zatímco Čína dává pouze přibližně desetinu této částky. WHO prý selhala. Prezident Trump zároveň všechny ujistil, že bude „pokračovat v boji proti epidemii koronaviru a přesměruje globální zdravotní pomoc na ty, kdo jsou přímo zapojeni do boje“ s pandemií.

Přesunout peníze do první linie se může na první pohled jevit jako chvályhodné. Ze samotného Trumpova prohlášení však není jasné, jestli peníze mají mířit na bitevní pole v USA, či v zahraničí. Vzhledem k proklamované politice America First! je pravděpodobnější, že peníze zamíří na domácí bojiště. Bude-li ale část peněz přece jen využita jako velice potřebná pomoc v jiných zemích, nabízí se otázka: jak se takové flexibilní financování bez zprostředkování WHO provokuje?

Třeba podle odzkoušeného pojetí vojenské pomoci. Ta je sice vyčíslovaná v dolarech, ovšem realizovaná je především v dodávkách amerických zbraní, částečně pak pomocí nejrozličnějších grantů. To znamená, že peníze zůstanou z valné části u výrobců v USA, což činí z producentů zbraní a případně zdravotnického materiálu státem dotované firmy. Dlužno dodat, že na začátku a na konci tohoto penězovodu jsou odpovědní a dobře placení úředníci, generálové či zdravotníci. Zboží je pak šířeno přes vybrané místní státní instituce a ušlechtilé nevládní organizace elfů.

Globalizované zdravotnictví

WHO není jen tak ledajaká mezinárodní organizace. Vznikla v dubnu 1948 jako specializovaná agentura Organizace spojených národů a sdružuje dnes 164 zemí. Pracuje s rozpočtem více než čtyři miliardy dolarů ročně, z něhož téměř polovinu představují dary od jiných subjektů, než jsou členské státy. Přímou zaměstnává přibližně 8,5 tisíc lidí. Ve svém zadání má péči o veřejné zdraví, přičemž organizuje léčbu i výzkum, ale poskytuje i doporučení. V čele WHO je generální ředitel, kterým je v současné době etiopský mikrobiolog, jenž byl v minulosti ministrem zdravotnictví a ministrem zahraničí Etiopie. Jeho bezprostřední štáb je pestrý, nikdo z něho však nepochází z Číny – pouze šéf kabinetu, epidemiolog z Německa, zastupoval WHO určitý čas v Pekingu. Mezi 34 členy výkonného výboru WHO, kterému předsedá Japonec, je jeden zástupce z Číny; místo delegáta z USA je v dané chvíli neobsazené. WHO má šest relativně samostatných regionálních center. To panamerické (PAHO/WHO) sídlí ve Washingtonu. Jak zástupkyně ředitele, tak i výkonný ředitel PAHO/WHO jsou občany USA.

Rozhodně nelze tvrdit, že vše, co WHO činí, dobře činí. S určitou licencí lze říci, že představuje pokus ovládnout některé globální problémy s využitím určitých výhod globalizace. Děje se tak v podmínkách kapitalismu, který výhody míchá s nešvary. WHO je pod stejným lobbistickým tlakem jako jiné mezinárodní organizace disponující velkými prostředky a vlivem. Každou epidemii, natož pandemii lze chápat jako podnikatelskou příležitost. Farmaceutické firmy pěstují charitu zpravidla

jen tehdy, když lze náklady odepsat z daní a když se dobročinné aktivity dají použít na reklamu. Doba romantických lovců neviditelných dravců, jakým byl Louis Pasteur, minula. Ne, že by se neobjevovali. Ale nemají vliv a jsou ve statisticky nevýznamné menšině. Dnes platí, že nejlépe se vydělává na strachu z lidského neštěstí, což mediální agentury pečující o zisky zbrojařů a farmaceutických firem velmi dobře vědí.

Čísla a vina

Když začala pandemie, každý ve vedení zasažených států i ve WHO zpočátku tápal – nevěděl, které informaci věřit, jak ji vyhodnotit a který z nabízených modelů reakce přijmout. Z Wu-chanu přišla minulý týden navýšená čísla o úmrtích. Je to přirozená revize: v době bezprostředního zápasu nebylo příliš mnoho času na počítání a hledání hlavních příčin úmrtí. Dá se odhadnout, že obdobně je tomu nyní v New Yorku. Obviňovat někoho, třeba i z WHO, že záměrně falšoval údaje, je v tuto chvíli jen a jen neprůkazné tvrzení.

Něco jiného je diskutovat o tezi, že lidé jsou na tom hůř v USA než v západní Evropě. Situační zpráva jednotlivých regionálních center WHO za sobotu uvádí, že v Evropě bylo více než milion potvrzených případů COVID-19 a přes 97 tisíc úmrtí na následky tohoto koronaviru; panamerické centrum hlásí přes 784 tisíc potvrzených případů a necelých 36 tisíc úmrtí. Evropa je stále největším ohniskem nákazy novým koronavirem. Zatím. Obecně totiž v takovýchto případech platí: podstatná nejsou jednotlivá čísla, ale tendence a vzájemné poměry.

Podle databáze serveru Worldometer se například v USA na ukončení nemoci, kterou způsobil COVID-19, podílí úmrtí z 36 %, zatímco v Německu je to pouze 5 % a v Číně 6 %. To už naznačuje úroveň zdravotnické péče a charakter organizace boje proti pandemii. Tendenci mohou přiblížit dva grafy ze stejného zdroje, které přibližují vývoj počtu prokázaných aktivních případů. Porovnání křivek vývoje počtu nemocných ukazuje, že v Číně od prvního tisíce potvrzených nemocných 24. ledna do začátku poklesu aktuálně nakažených uběhlo 26 dní. Ve Spojených státech překročil počet nakažených první tisícovku 11. března a po měsíci počet aktuálně potvrzených nemocných stále stoupá. Sluší se dodat, že tvar křivky v grafech v případě USA odráží hodnoty ve statisících, zatímco pokud jde o Čínu, ukazuje počty desetitisíců potvrzených aktivních případů.

Různý přístup

Někomu ovšem vadí, že by se Čína mohla stát vzorem. I když je předčasné dělat závěrečná hodnocení, zatím se zdá, že se Říše středu v boji s novým koronavirem liší od USA v několika základních směrech:

- Čínská reakce na zjištění, že začíná epidemie, byla ofenzivní. Ohnisko ve Wu-chanu a v provincii Chu-pej bylo hermeticky uzavřeno, což omezilo možnost šíření. Od počátku byly v zápase s koronavirem masově využity nejmodernější technické prostředky. Začalo intenzivní hledání léku na COVID-19.
- Ostatní provincie Číny se změnili v týl, kde byla zavedena speciální hygienická opatření. Z týlu proudily desetitisíce zdravotníků na pomoc do první linie, ale i stavařů velkých specializovaných nemocnic. V zázemí byla zahájena masová výroba potřebných zdravotnických zařízení a pomůcek, včetně hygienického materiálu. Výkonnost tohoto týlu je natolik velká, že se změnil v bezkonkurenčně největšího globálního dodavatele zdravotnického materiálu. Čína začala, a to i za pomoci WHO, šířit ve světě i zkušenosti z boje proti novému koronaviru.
- Po zvládnutí krizové situace byla nastartována obnova čínské ekonomiky spojená se zesílenou

zdravotní kontrolou. Ta je zaměřena jak na zachycování nových nemocných, a to především ze zahraničí, tak i na nositele nového koronaviru bez vnějších příznaků. Čínský statistický úřad spočítal meziroční propad hrubého domácího produktu v prvního kvartálu na 6,8 %. Porovnání dat za únor a březen naznačuje, že by se měl propad v druhém kvartálu zastavit.

Ničeho takového se zatím na Západě nepodařilo dosáhnout. I tady začal intenzivní výzkum hledající lék na COVID-19. Londýn a Washington však zřejmě vsadily na takzvaný oxfordský model, který počítal s přirozeným promořením a následným opadnutím epidemie. Tento model má svoji matematickou logiku, jeho pravdivost se dá prokázat na stádu dobytka. Problémem je, že oxfordský model naznačuje zbytečnost aktivní obrany veřejnosti proti novému koronaviru. Pasivně kalkuluje se ztrátami lidí jako s čísly, mění tragické lidské osudy na statistické údaje. Navíc politici, kteří se tomuto modelu oddali, podcenili hysterickou honbu médií za senzací, která vytváří specifickou psychózu, což by je samo o sobě donutilo změnit strategii.

Na rozdíl od Číny byla od počátku reakce na pandemii v USA i v Evropské unii decentralizovaná. Je zvláštní, že decentralizovaný přístup v boji s novým koronavirem zvolilo i Rusko. Prvotní ohniska nákazy v Evropě, která vytvořili turisté ze středních vrstev, zůstala neuzavřená a cestování následně napomohlo plošnému šíření. Analytici z Americké lékařské asociace už dnes upozorňují, že nejčastějšími oběťmi nového koronaviru v USA jsou příslušníci nižších sociálních vrstev. Podle údajů časopisu JAMA, který patří Americké lékařské asociaci, například v Michiganu, kde se na obyvatelstvu černoši podílejí 14 procenty, tvoří tato skupina 33 % případů onemocnění novým koronavirem a 40 % úmrtí. Průzkumy Johns Hopkins University a American Community Survey naznačují, že k 15. dubnu bylo v převážně černošských okresech onemocnění koronavirem trojnásobné ve srovnání s okresy převážně bělošskými; úmrtnost na COVID-19 byla v těch převážně černošských okresech šestkrát větší. Jako předčasné se jeví Trumpovy plány na oživení ekonomiky, zvláště ve chvíli, kdy jednomu ze strategických sektorů – těžbě a zpracování ropy – hrozí klinická smrt.

Vedení Evropské unie se hned na začátku krize ukrylo do mediálního stínu. Absenci nápadů a organizační pomoci následně po částečném uklidnění situace slavnostně nahradilo omluvou Itálii. Pandemie opět potvrdila, že Brusel není kamarád do deště – ani jako Unie, ani jako NATO.

Raději mrtvý

Donald Trump zastavil příspěvky WHO na vrcholu celosvětového zápasu s pandemií ve chvíli, kdy hrozí vzednutí vlny v Africe a Latinské Americe. Těžko si lze představit cyničtější postup. Chyby lidí ve WHO je nutno odsoudit a třeba i potrestat, jejich vyhodnocení je však možné až po boji. Teď je nezbytné spojit síly, a pochybení a nepravosti odstraňovat za pochodu. Trump pouze hází vinu za chyby svého štábu na někoho jiného, snaží se zachránit volební kampaň a rozjíždí koronavirovou diplomacii cukru a biče.

Bývaly doby, kdy řada učených teoretiků, zvláště z takzvané anglické školy, viděla v mezinárodních organizacích typu WHO instituce pomáhající vytvořit globální společnost. Měl to být protiklad uspořádání založeného na sobectví států. To ale nepočítali se snahou Washingtonu udržet si privilegované postavení hegemonu. Dnes Bílý dům sobecky zápas s pandemií politizuje. Přidávají se k němu i nejrůznější propagandisté, zvláště ti veřejnoprávní. V padesátých letech minulého století se někteří politici a ideologové na Západě proslavili voláním hesla „Raději mrtvý než rudý!“ Budiž, to byl zápas protikladných ideologií. Transformovat toto heslo na „Raději mrtvý na koronavirus než spolupracovat s Čínou!“ je pouze trapná fraška.

Zápas s pandemií není konfliktem antagonistických idejí. Spolupracovat s Čínou na boji s novým

koronavirem nenutí nikoho obdivovat tamní politické či ekonomické uspořádání. Je to bitva všech s virem COVID-19, který ukazuje na smysl celosvětové soudržnosti. Význam solidarity nepomine ani po překonání současné pandemie. Pandemie se může vrátit, a to třeba v podobě jiných chorob. Patří k definici globalizace, že zahušťuje komunikaci. Západní populace se může stát ještě méně odolnou vůči chorobám než dnes. Amerikanizace Evropy pokračuje ve znamení prohlubování sociální diferenciace, která jde ruku v ruce s ústupem od demokratického zdravotnictví. Pro nižší sociální vrstvy se stávají příznačné nezdravé stravovací návyky, všem pak situaci ztěžuje zhoršování životního prostředí. Před pandemií se žádný region neschová. Globálním problémům se dá čelit jen globálně, s vědomím sdíleného osudu.